

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Maaeluministri 21. märtsi 2016. a määruse nr 18 „Tootmis- ja turustamiskavade toetus” muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Maaeluministri 21. märtsi 2016. a määruse nr 18 „Tootmis- ja turustamiskavade toetus” muutmise“ kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse § 19 lõike 1 alusel.

23. aprillil 2020. aastal jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2020/560, millega muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1379/2013 ja määrust (EL) nr 508/2014 seoses erimeetmetega, et leevendada COVID-19 puhangu mõjusid kalandus- ja vesiviljelussektorile. COVID-19 puhangust toimunud muutused turgudel võivad põhjustada takistusi turustusvõimalustes, langeda kalapüügi- ja vesiviljelustoodete hindu ja mahtusid, mis mõjutavad oluliselt kalandus- ja vesiviljelussektorit. Nõudluse vähenemine, hindade langus ning takistused tarneahelas muudavad tootmise kahjumlikuks. Seetõttu on sektoris tegutsevad ettevõtjad sunnitud leidma uusi müügikanaleid ning muutma seniseid praktikaid tootjaorganisatsiooni tegevustes. Kalandus- ja vesiviljelussektori elujõulisuse tagamiseks konkurentsiturul on oluline toetada käitajate tootmis- ja turustamistegevust, et suurendada kalapüügi- ja vesiviljelustoodete väärtust. Määruse alusel antava toetuse eesmärk on konkurentsivõimelise, keskkonnasäästliku, majanduslikult elujõulise ja sotsiaalselt vastutustundliku kalanduse ning vesiviljeluse edendamine.

Eelnõu puudutab kalapüügi- ja vesiviljeluse tunnustatud tootjaorganisatsioone: tulundusühistu Eesti Kalapüügiühistu; tulundusühistu Eesti Traalpüügi Ühistu; tulundusühistu Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu; tulundusühistu Kalakasvatavate Ühistu Ecofarm ja tulundusühistu Peipsi Kalandusühistu.

Eelnõuga viiakse maaeluministri 21. märtsi 2016. a määrus nr 18 „Tootmis- ja turustamiskavade toetus” kooskõlla 23. aprillil 2020. aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2020/560, millega muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.5.2014, lk 1–66) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21). Määruse eelnõus täpsustatakse kalandusturu korraldamise seaduse üldiseid põhimõtteid kulutuste tegemisel, mille kohaselt peavad fondi toetuse abil tehtud kulud olema mõistlikud ning tehtud kõige säästlikumal viisil. Lisatakse ka kulu tõendamist esitavate dokumentide loetellu lisatasu määramist tõendava dokumendi esitamise nõue ja ettemaksu maksmise kord. Lisaks täpsustatakse toetuse rahuldamise tingimusi.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi kalamajandusosakonna turukorralduse ja kaubanduse büroo juhtaja Eduard Koitmaa (625 6233, eduard.koitmaa@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Laura Freivald (laura.freivald@agri.ee;

625 6297). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Marion Saarna-Kukk (625 6229, marion.saarna-kukk@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse paragrahvi 2 lõikega 4 selliselt, et toetust saab taotleda ettemaksena taotlejale määratud toetuse summast kuni 50% ulatuses. Kuna tootjaorganisatsioonidel nähakse Euroopa Liidus COVID-19 tingitud kriisi ohjamisel olulist rolli, suurendatakse tootmis- ja turustuskavade toetuse ülemmäära 12%-ni turule lastud aastatoodangu keskmisest väärtusest ning liikmesriikidel on võimalik teha sellest summast ettemakseid kuni 100% ulatuses tootjaorganisatsioonidele ettenähtud rahalisest toetusest. Maaeluministeerium on konsulteerinud Eesti Kalapüügiühistu, Eesti Traalpüügi Ühistu, Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu, Kalakasvatavate Ühistu Ecofarmi ja Peipsi Kalandusühistu esindajatega ning sektori tagasisidele tuginedes loetakse tulevikus abikõlblikuks kuluks taotlejale määratud toetuse summast kuni 50% ettemaksu tootmis- ja turustamiskava ettevalmistamise ja rakendamise seotud kuludest. Ettemaksu taotluse saab võimalusel pärast Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) poolset taotluse rahuldamise otsuse tegemist. Toetuse taotleja ei pea tingimata ettemaksu tootmis- ja turustamiskava ettevalmistamise ja rakendamise seotud kulude elluviimiseks taotlema, küll aga on tal võimalus seda soovi korral teha. Seepärast on ettemaksu küsimine jäetud toetuse taotlemisel valikuliseks.

Määruse muudatuste jõustumisel kujuneb toetuse maksimaalne suurus ka edaspidiselt turustatud toodangu väärtuse järgi. Muudatuse kohaselt on toetuse suurus määratud tegutseva tootjaorganisatsiooni puhul 12% tootjaorganisatsiooni liikmete kolme viimase kalendriaasta aastatoodangu keskmisest väärtusest. See tähendab, et arvesse lähevad tootjaorganisatsiooni liikmete viimase kolme kalendriaasta esmakokkuostud ja üleandmised (kõigi kalaliikide, mitte ainult tunnustatud liikide osas), millest arvutatakse aastatoodangu keskmine väärtus. Väärtuse arvutusel lähtutakse vastava aasta keskmistest kala esmakokkuostu hindadest, mis on avalikustatud Maaeluministeeriumi kodulehel. Näiteks kui 2017. aastal püüdis tootjaorganisatsioon ja suunas esmakokkuostu 1000 t kilu, mille keskmine esmakokkuostu hind oli 200 €/t, 2018. aastal andis üle 2000 t räime, mille hind oli 220 €/t, ja 2019. aastal andis esmakokkuostu 3000 t kilu, mille keskmine esmakokkuostu hind oli 210 €/t, siis saab teha järgmise arvutuse: $((1000 \text{ t} \times 200 \text{ €/t}) + (2000 \text{ t} \times 220 \text{ €/t}) + (3000 \text{ t} \times 210 \text{ €/t})) / 3 = 423\,333$ eurot. Sellest omakorda arvutatakse toetuse maksimaalne suurus arvutades summast 12%: $423\,333 \times 0,12 = 50\,799$ eurot. Seega on konkreetsel kalendriaastal toetuse maksimaalne suurus tootjaorganisatsioonile 50 799 eurot.

Kuivõrd vesiviljeluses ei toimu esmakokkuostu ega üleandmist, võetakse aluseks raamatupidamislikud turustuse ehk toodangu müügi andmed. Müügi puhul läheb arvesse ka müük asustusmaterjaliks. Vesiviljeluse tootjaorganisatsiooni puhul võetakse samuti arvesse tootjaorganisatsiooni liikmete viimase kolme kalendriaasta turustatud aastatoodangu keskmine väärtus raamatupidamisandmete alusel (kõikide kalaliikide, mitte ainult tunnustatud liikide osas), millest arvutatakse omakorda 12%.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse paragrahvi 5 punktiga 11 selliselt, et mitteabikõlblike kuludena tuuakse välja ka lähetuses osaleva isiku äriklassi lennuki- või laevapiletite maksumus. Antud täiendus on tingitud sellest, et selguse huvides oleks toetuse saajal juba lähetuse planeerimisel võimalik arvestada kalandusturu korraldamise seaduse § 31 lõikega 2, mille

kohaselt peavad fondi toetuse abil tehtud kulud olema mõistlikud ning tehtud kõige säästlikumal viisil. Kulutust äriklassi piletitele ei saa üldjuhul lugeda säästlikuks.

Eelnõu punktidega 3 ja 4 kustutatakse pärast tekstiosa „lisa“ number „1“, kuna kehtiv määrus sisaldab ainult ühte lisa, mis pole nummerdatud. Samuti täiendatakse paragrahvi 8 lõikega 3 mille kohaselt taotlus loetakse hindamiskriteeriumitega vastavaks ainult juhul kui on saadud hindepunktide summamana koondhindeks minimaalselt „neli“. See tähendab, et tootmis- ja turustuskavade toetuse taotluste hindamise meetodikast lähtudes on täidetud kõik määruse lisa toodud neli kriteeriumit. Hindamiskriteeriumiteks on toetuse taotluses toodud tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele, põhjendatus, kuluefektiivsus ja taotleja suutlikkus projekt ellu viia.

Eelnõu punktiga 5 sõnastatakse paragrahvi 9 lõige 1 selliselt, et juhul kui peaks ilmnema, et taotletud toetuste kogusumma ületab toetuste andmiseks ettenähtud eelarvelisi vahendeid, juhindub PRIA kalandusturu korraldamise seaduse paragrahvi 30 lõike 4 punktist 3 ehk PRIA vähendab miinimumnõuetele vastavate taotluste summat eelarve piires võrdeliselt iga taotleja kohta.

Eelnõu punktiga 6 täiendatakse paragrahvi 10 lõiget 4 punktiga 7, millega lisatakse kulu tõendamist esitatavate dokumentide loetellu tootmis- ja turustamiskavaga seotud tööülesannete eest lisatasu määramist tõendav dokument, kus on välja toodud lisatasu suurus ja tööülesannete kirjeldus. Kui need on fikseeritud konkreetsetes dokumentides, võimaldab see nii toetuse taotlejal kui ka menetlejal selgemalt aru saada, milliste tegevuste eest on lisatasu makstud.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määrust paragrahviga 10¹, millega sätestatakse ettemaksu maksmise kord.

Lõikega 1 täiendatakse määrust selliselt, et § 2 lõikes 4 sätestatud ettemaksu sooviv taotleja esitab PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotluse ettemaksu saamiseks pärast PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemist. Kuna ettemaksu taotlemine tootmis- ja turustamiskava ettevalmistamise ja rakendamisega seotud kulude elluviimiseks on vabatahtlik, siis ei määrata selleks kindlat perioodi ja ettemaksu taotlemine on võimalik igal ajal.

Lõikega 2 täiendatakse määrust selliselt, et vastavalt käesoleva määruse paragrahvis 10 sätestatud tingimustele ja korrale tuleb esitada nõutud dokumendid ettemaksu ulatuses tehtud kulude kohta. Ettemaksu küsimine ei vabasta taotlejat kuludokumentide esitamisest ning ka kõik ettemaksuna kasutatavad kulutused tohivad olla ainult tootmis- ja turustamiskava ettevalmistamise ja rakendamisega seotud tegevuste elluviimiseks.

Lõikega 3 täiendatakse määrust selliselt, et saadud ettemaks arvestatakse makseotsuse alusel makstavast summast tasaarvestamise korras maha ettemaksuna toetuse saajale makstud summa. Tööde ja teenuste, mille kulude hüvitamiseks taotletakse toetuse makse tegemist ettemaksuna, peavad viimase väljamakse taotluse esitamisel olema lõpetatud ning toetuse saaja peab olema need vastu võtnud ja nende eest tasunud.

Lõikega 4 täiendatakse määrust selliselt, et juhul kui peaks ilmnema asjaolu, et toetuse saaja ei ole suuteline ellu viima töid ja teenuseid sellises mahus, mille kohta ta kulude hüvitamiseks taotles toetuse makse tegemisel ettemaksu, teavitab toetuse saaja sellest viivitamatult PRIA-t. Kasutamata ettemaksu tagasinõude otsuse teeb PRIA.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469)

Eelnõu koostamisel on arvestatud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006/ ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.05.2014, lk 1–66).

Lisaks on arvesse võetud, et seoses erimeetmetega leevendamaks COVID-19 puhangu mõjusid kalandus- ja vesiviljelussektorile jõustus 23. aprillil 2020. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2020/560, millega muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.5.2014, lk 1–66) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21).

4. Määruse mõjud

Määrusel puudub oluline sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju. Samuti puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, regionaalarengule, looduskeskkonnale. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Määruse jõustumisega hakkavad kehtima Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi tootmis- ja turustuskavade meetme raames toetuse andmise tingimused, mis viiakse tootmis- ja turustamiskavade toetuse määruses kooskõlla 23. aprillil 2020. aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2020/560, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 508/2014 ja (EL) nr 1379/2013 seoses erimeetmetega, et leevendada COVID-19 puhangu mõju kalandus- ja vesiviljelussektorile. Ettevalmistatavate ja rakendatavate tootmis- ja turustamiskavade kaudu suunavad tootjaorganisatsioonid oma liikmeid rakendama säästvat püügitegevust ja vesiviljelust, mida saab saavutada koostöö ja ühistegevuse abil.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Tootmis- ja turustuskavade meetme rakendamise seotud kulud on abikõlblikud ja rahastatavad Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu väljatöötamisse kaasati Eesti Kalaliidu esindajad ning kalapüügi- ja vesiviljeluse tunnustatud tootjaorganisatsioonide esindajad: tulundusühistu Eesti Kalapüügiühistu; tulundusühistu Eesti Traalpüügi Ühistu; tulundusühistu Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu; tulundusühistu Kalakasvatajate Ühistu Ecofarm ja tulundusühistu Peipsi Kalandusühistu. Lisaks on muudatustest teavitatud PRIA-t. Määruse eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning lisaks teavitatakse sellest PRIA-t.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Saron
Kantsler